

მწყემსი

F.25
1891

მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვისი დაქსდვის ცნოვარათვის. (იოან. 10—11).

ვპოვე ცნოვარი ჩემი წარწყმედული. ესრეთ იყოს სისხარული ცთა შინა, ერისისათვის ცოდვილისა. (ლუკ. 15—4).

შოკეითი ჩემდა ყოველნი მამურალნი და უციოთ-მიძინენი და მე განგისვენო თქვენ. (მათ. 11—28).

五

№ 18

1883-1891

30 სექტემბერი.

შინაზრსა: ღვიფ. ხაწალი: უკაზი ძაი იძრატო რუბითი უღღებულესობისა, სრულიად რუსეთის თვითმურებლისა, უწმიდესი და უმართკუცესი სინოდისაგან ამკრეთის კმასკომოსის გაბრიელის სასულხედ. — განხიზება საქართველო-იმერეთის სინოდისაგან კანტარასა დამწყულთა შემყობას აღმოჩინათვის. — ანა ოფიც. ხაწალი: ევთი საზრდელი მიქრთა. — სოფელი არბო და აქოურა სასლა ტაბრა. — არსყოლაგიური შენაშენა. — ძველი მკრადი. — შ. მთავრელის შენაშენი მიერ აღმოჩენილა ახალი ამკრეთა მატკოსებისა, კანთლებისა და სინოდისა. — ახალი ამკები და შენაშენები. — სასტორია მასლა. (გუგურები).

მეტი საზრდელი მხიარულთა.

ღვთის ყოველი ბრძნული გამგებობით კაცს უსაზრდოდ არ შეუძლია ცხოვრება ქვეყანაზე. არა თუ კაცი, თვით უმცირესი სულდგმულიც ვლის ღვისაგან საზრდოს და მოწყალე უფალი ახადებს ხელსა თვისსა და განამდებს ყოველს ცხოველს ხელისა მებრ. მგერამ მოზნება ისიც, რომ სხვა-და-სხვა ზომათაგან, რათა ცოდვილთ შეიგნონ და დაადგნენ ჭეშმარიტს გზას, უფალი მოაიღონს ზოლმე შიშობის; მიწა, ჩვენი ცოდვებისა გამო, მცირედ იძლევა თვის ნაყოფს და ყოველი სულდგმული ვარდება უბედურებაში, შიშობილთ

მეტად საშინელი უბედურება! კაცი ადვილად იტანს ყოველივე ახა ქვეყნითის უბედურებას, უძლებს ყოველივე მუშუარებას, მგერამ შიშობის ატანა არ შეუძლია; შიშობილი ატოვებინებს კაცს თვის ოჯახს, იგი ტოვებს თვის ნათესავეებს, გარბის თვის სამშობლოდგან, და მირბის იქ, სადაც იმედი აქვს საზრდოს მოენიხა. შიშობილს ვრიდება არა მარტო მხოლოდ კაცი, არამედ ყოველი ცხოველი და ვრიდება მას ისე, როგორც თვის მამაკენდებლის მტერს. რომ შიშობილსაგან თავი დიუაროს, კაცი ისეთ საზრდოს ეტანება, რომელიც მას არ შეუფერის: სჭამს იგი ხის კანს, ბალახს და უშიძნდურს ცხოველებს.

მდგომარეთა, მესუეტთა, მეულანბარეთა და რადენნი
 სათნო ეყენეს უფალს ჩვენს იესო ქრისტესა და
 კულადლა სათნო ყოფად... აღმატებულად აღდგომ-
 ლო ღვთისმშობელთა მარადის ქალწულთა მარადის
 კრულმცა არს ცათა შინა ზე და ქვეყანასა ზედა ქვე
 შეტყუებულ და კრულმცა არს მხედარი და ცოცხალი
 მისი საყდარი, სამარე, მიწა და ფიცარი, მისი დაჯ-
 დომი და აღდგომა, მისი სხა და ქაშა, მისი ძილი
 და ღლილი, მისი საფარბელი, სარცელი და სხე-
 დარი მისი. კრულმცა არს შეიღთა კრებათა შეტყუ-
 ნებითა ოთხთა პატრიარქთა მათთა მიმდგომთა, ეპი-
 როპოლიტთა, ეპისკოპოსთა და ქორეპისკოპოსთა, 1)
 ჯვართა და ქართლისა კათალიკოზ პატრიარქისა და
 მისთა სამწყსოთა ეპისკოპოსთა შეტყუებებითა და
 ჯვართა შემცა ეღების კეთრი გეზისი შიშთული
 იუდასი, მებნსტება დიოსკორესი, დანთქმა ფარაოსი
 და თანამცა აბირონისი მესადარისა ფსალმუნისა
 წევვასა მახსებამცა დასარულებს ღმერთი ქრისტეს
 ჯვარს მცემელთანამცა არს ნაწილი და სამკიდრე-
 ბელი სულისა და ზორცისა მისის ნესტორ და ორი-
 გინე ყოველთა მშუალბებელთა თანამცა დაიმიკერდ-
 სული მისი და ყოველმცა გაგებული მისი მოიღლე-
 ბისი და ნურათამცა სინანულითა იქმების სხნა სულისა
 მისისა ნუცამცა აღმოაცენებს ქვეყანა ნაყოფს მის
 კაცისათვის და ყოველიმცა ნაქონები მისი იგარი
 და ოხერი იქმების და ამაზე ზემო წყილითა თუთ
 ლეთაებისა პირითა და ყოველთა მისთა წმიდათა მად-
 ლითა და სხუანი რაოდენნი შეტყუებანი სწორიან
 სიგელსა ამას შიგან მათ შეტყუებთ ყოველთავე
 წყველ და შეტყუებულ იყოს კაცო იგი სულითა და

1) ქორეპისკოპოსო და ქორეპოზ ვანუშტისა ყურადღებოთ
 უნდა გიარჩოდეს. ქორეპოზად იწოდებოდნენ მმარაველნი
 კახეთისა მერვე და მეორემეტე საუკ. ეს სახელი უნდა გავრცე-
 ლებულყოფს ჩვენში საბერძნეთიდან, სადაც იმერ, ღვეე I კრპა-
 ნებით ყველა პატარა ქალაქებს დაენიშნა საეპარქიო ეპისკოპოსი,
 არამც თუ ქალაქებს, სოფლებშიცა ეი დასხდნენ ეპისკოპოსები,
 აქედამ წარმოიღვა ტერმინი სპორეპისკოპოი (ეპისკოპოსი
 დაბისა). ქორეპისკოპოზი ჩვენი უღრის სპორეპისკოპოს ზერძე-
 თა. ქორეპოზ ვანუშტის აზრით, მეფის მონაცვალე იყო პრი-
 ვილიაში. უსაუთით მიგვანხნა ს. ს. ორბელიანის აზრით,
 რომ ვითომ ქორეპისკოპოზნი უსამწყსო ეპისკოპოზნი იყვნენ.
 ახლო გამოკვლევა, როგორც მოვიხსენიეთ, ამის წინააღმდეგია
 და ქორეპისკოპოსს ასახელებენ ეპისკოპოსებად პატარა ეპარ-
 ქებსში.

ზორცითა 2) და ყოველთ სახლელეთა მისთაფრთ,
 რომელმანცა ხელსაღ შეწირულისა ამის ჩვენსა უფალ
 და მოკლებად იცდროს ყოველთამცა ამა სიგელეში
 წერის წყველი და შეტყუებთი კრულ, წყველ და
 შიგნეწებულმა არს ზოლო დამატკიცებელნი ამისნი
 ღმერთმან აკურთხნეს და წმიდანმან ღვთისშობელმან
 მარადის ქალწულმან მარამა დაწიწარა მტკაცე
 დასტუცვალბებელი შეწირულობისა წიგნი და სიგელი
 ესე ქორეპისკოპოსსა სმშ. (ხელმოწერილია გიორგი 2)-

- 1794 წ. ქ. სამი ოთხ აბაზ უხალთუნი
 - ქ. საპერანგე ოთხი აბაზი
 - ქ. საკაბე ეგესი აბაზი.
 - ქ. წითელი ლად იანი ხუთი აბაზი მდარე
 - ქ. შილი აბაზი
 - ქ. სუსი ჩიხი აბაზი.
 - ქ. აღღრს ჩიხი აბაზი
 - ქ. დოღბანდი ერთი თავი სამი აბაზი
 - ქ. ალი განის ზღლსახოცი ჩითის ათი შაური
 - ქ. ჩინა ლიტრა ათი შაური
 - ქ. ცყვია სელი შაურნახეფარი
 - ქ. მარდილი ლიტრა სამი შაური
- ამითი გასაღები თორმეტი თუმანი არის ამ
 თველბეთა და სოფელთანგე პირობა გამოგიტყევი
 ნახეფარი ამითა და ნახეფარი ეკლესიისა არს. ამ
 საღამათის გამოღებისათვის სხვა უფრო მეტსაც
 გავძლედა, მაგრამ მავათ რომ მეტად მოინდომეს,
 ჩვენ იმათი გიარჩეთ და ისევე დავებოუნეთ და ახლა
 რაც ამში სწერია ამის დაკლება არ შეეცლება
 ყველანი. ხელს ასე ვაწერთ. ქიხოსრო, ბარამ,
 ჩოღდან 4).

ანდერძის წყარადა გოაზმ ზერისა.
 1785 ქ. წმინდანო მამანო! შემდგომად ჩემსა
 მოსულნო მე კომან ბერი ესწერ ანდერძს ამას: მე
 რომ მოველ სამი კვალი კაცი დამხედა. არიენ იყო

2) სუვედგან ასოს სმარსი ხანად ვსახე (სიტყვებო
 ხორცი, ხელი, მხე, მხედარი და სხე.) ენა საყოლოდ ქველია,
 ფორმები ისმარება ზშირად ისეუები, რომელიც დარჩენილია
 ახლად მხოლოდ მთაში, მაგ. მოიშლებისი მავიერად „მოიშ-
 ლების“. შესანიშნავა: თვის იწერება „თვის“-დ და არა
 „თვის“-დ. (კაცისათვის).
 3) გიორგი 2) მოხსენებელი უნდა იყოს მეფე გიორგ
 მეფე (1600—1605), ქე სვიან პირველისა.
 4) ფულს და საქინდის ფასობის შესწავლისთვის კა-
 მასალა.

დაწეუბენ სამსახურს, მაშინ გადასდეთ ზემოხსენებული სწავლის ფასს წელაწაღში 40 მან. იმდენს ხანს, რამდენს ხანსაც დაჭეოყენ სემინარიაში.

წარმოიდგინეთ, «ივერიას» დღემდის არ სცოდნია, რომ არსად სასულიერო სემინარიაში სწავლის უფლებებისათვის მოწიფენი ფულს არ იხდიდნენ! ეს გარდასახადი მარტო წელს შემოიღეს და შემოიღეს ბი რისთვის? 1867 წელამდე მღვდლად კურთხევა შეიძლებოდა მარტო სასულიერო წოდების შეიღებისა, მაგრამ ამით რიცხვი ძლიერ ცოტა იყო. ამისათვის ყველა წოდების პირთ მისცეს ნება სემინარიაში შესვლისა. ღღეს, მადლობა ღმერთს, მარტო სასულიერო უწყების პირნი იმდენია, რომ მღვდლობის ადგილსაც ვეღარ შოულობენ. სამღვდლოება დაბეჭდულია სემინარიის შესანახე ხარჯით და ერის კაცთა შეიღებები კი მუქთად იღებდნენ სწავლას. ამისათვის სინოდმა მოითხოვა, რომ საერო წოდების მოსწიფელთა გარდახდეს სწავლის უფლებებისათვის ფული და კიდევ უნდა გარდახდევინო. ზოგიერთნი ღარიბნი და ნიჭიერი მოსწიფელნი განთავისუფლებულ იქმნებინან, როგორც დღემდის იყო სასულიერო ოთხკლასიანი სასწავლებელში და არა სინოდის ახალი უქანის ძალით, ამდენი ტყუილების წერას ის არ სჯობდა, რომ «ივერიის» რომელიმე თანამშრომელი მისულყო და მართალი ამბავი შეეტყო სემინარიაში?

* *

ბათუმის ოლქიდან გეწერენ: «სოფ. ალაგ. ბარში სცხოვრებენ ქართველი მაჰმადიანები, რომელნიც ქართულად ლაპარაკობენ. ამით აქვსთ საკუთარი ჯამე და ხოჯათ ქართველი კაცი ჰყავსთ, მამულ ეფენდი ხაზუტ-ოღლი (კობახიძე). ამ სოფელში არის ძველი ნაეკლესიარო, სადაც მარტოდ ნამეტრები ქვები-ღა არის დაშენილი. მართველი მაჰმადიანები ამ ქვებს დიდ პატივს სცემენ და ხშირად შეწირულებად მიაქვსთ. მაგალითად ამ მოკლე დროში, ერთ ამ ნანგრევ ქვის გვერდით მე ეპოვნენ ორი ნაჭერი კოშტის სამთლისა, ერთზე ორი კაპ. იყო მიკრული და მეორეზე სამი კაპ. ამ სამთლის ნაჭრებს გარდა აქ სწირავენ ხოლმე ნართს, ბამბას, ფულს და მამლებს, ყველა ამ შეწირულებას ხალხი ხელს არ ახლებს. აქ ეს შეწირულება რჩება დიდ ხანს. ამ ნანგრევების ადგილს წმ. მიორგი შუშანეთისას უწოდებენ. ხსენებული წმინდა სამთე-

ლი ერთი კვირის წინეთ შეეწირათ. მართს ოჯახში პატარა ყმაწვილი ვახტანგთ ავად და ამის გამო შეუწირათ, რომ ბავშვი მოგვირჩესო. ამავე ეკლესიის ნანგრევებთან ძველი საფლავის ქვებიც ხანას. აქ იქ სხვა ეკლესიების ნანგრევებიც არის და ამ ნანგრევებს ხალხი დიდს პატივს სცემს, მხოლოდ ჩუბთ-კი. შეეტეს ადგილებში კი ეკლესიის საძირკველზედ არის გაკეთებული ჯამეები. ხალხს ქანელი და ოსმალითდამ მოსული ხოჯები ძლიერ უკრძალავენ ამ ნაშთების თავყანის ცემას. აქაური მაჰმადიანი ქართველი ხოჯები კი არ უშლიან».

* *

მარტილის საბლალოჩანო ოლქის ლეციცხვეცს წმ. მიორგის ეკლესიის მღვდლის პორფირე ოსიძისაგან ჩვენ მივიღეთ შემდეგი წერილი:

«მამო რედაქტორო! სასიხარულო მოგვენაა, რომ რწმუნებულის ჩემდამო ლეციცხვეციის წმ. მიორგის ეკლესიის მრველი ამ დროებით დიდ ყურადღებას აქცეის თავის ეკლესიის მღვამარობის გაუმჯობესების საქმეს და დღეს თანაგრძობობასაც იჩენს არა მხოლოდ სიტყვით, არამედ საქმიანაც. მის თოველი მთვანი სწირვენ ხსენებულს ეკლესიას თავის შეძლებისამებრ. მაგალითად: თიემურაზ ივას ძე თოფურია მემოსწირა ბარძიმი, ფეშუში, კამარა, კოვეზი და გასაზეველი დფარნებითურთ, ღირებული 27 მან., ბახვა ივას ძე თოფურია—ერთი დიდი სახარება, ღირებული 12 მან.; სტეფანე ხასას ძე თოფურია—ერთი დრომა ღირებული 18 მან.; ბეკო ხვინარავს ძე თოფურია—ერთი სანაწილე ღირებული 15 მან.; მესტატე თოფურია—ორი დიდი შანდალი, ღირებული 29 მან.; მოსტა ივას ძე თოფურია ერთი კანდელი, ღირებული 12 მან.; იორდანე ნიკოს ძე მელაიამ—ერთი ღვთის მშობლის ხატი, ღირებული 6 მან. და მესტატე მარბიელის ძე ჯიკიად ლეთის მშობლის ხატი, ღირებული 8 მან., სრულიად—127 მანეთისა; ამ ხსენებულ პირთ თქვენის პატივცემულის გაზეთის შუამდგომლობით გულითად მადლობას ვუძღვნი როგორც მე, ისე ჩემი თანამოსამსახურე და იმედი მაქვს, რომ ხსენებულით კეთილ პირთ სხვანიც წაბაძენა».

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობაში საზოგადოებრივ სწავლებასა და კეთილ- ზნებობასზე.

ს ი ტ ე ჟ ე

თქმული აქვს ეპისკოპოსის, გაბრიელის მიერ.

29 აგვისტოს, ნათლის-მცემლის თაძის-ქმეთასა.

რამეთუ იროდის ეშინოდა იოანესს, და იცოდა იგი, რამეთუ კაცი მარადი და წმიდა არს, სცვიდა მას, და ისმინის მისი, და მრავალსა პატივსა უყოფდა, და ჯეროვნად ისმენდა მისსა. (მარკ. 6. 16).

იოანე-წინამორბედის და ნათლის-მცემლის თავის-კეთასა ლოცვითა და მარტოთა ისვენებდნენ, ძმანო ქრისტიანებო, წმიდა ეკლესია. მიუაქციოთ ჩვენცა, ვითარცა მორჩილთა შვილთა ეკლესიისათა, ყურადღებამ შესანიშნავს მოხდენასა და გვიგონო ჰაზრი და სწავლა, რომელსა იპყრობს იგი. რა სახით მოჰხდა ეს შემთხვევა, როდის და ვინ მოჰკვეთა თავი იოანე ნათლის-მცემელსა, ეს ერკლად და ნათლად გვეცნობა ჩვენ დღეს წაკითხულმან სახარებაჲმან; ჩვენ მხოლოდ აღვხსნით, რა მნიშვნელობა აქვს ამ მოხდენასა და ვითარსა სწავლას ვახვადეთ ჩვენ მას შინა.

პირველად მიუაქციოთ ყურადღება, ძმანო, იმ სიტყვათა ზედა, რომლითა ეწვიეთ ეს უბნობა: რამეთუ იროდის ეშინოდა იოანესსა და იცოდა იგი, რამეთუ კაცი მარადი და წმიდა არს, და სცვიდა მას, და ისმინის მისი, და მრავალსა პატივსა უყოფდა, და ვეროვნად ისმენდა. ამ სიტყვებისაგან ცხადად სჩანს, ძმანო ჩემნო, რომელ იროდი მეფე, მეკლელი იოანესი, იცნობდა იოანესს, ვითარცა კაცსა მართალსა და წმიდასა; იგი იცავდა მას; ისმენდა მისსა სწავლასა და პატივსა სცემდა მას; მასხადამე მას არ ჰსურდა

მისი მოკვლა. როგორცა მოხდა, რომ მან უბრძანა მოკვეთა თავისა მისისა? როგორ მოჰხდა, რომ იროდი მეფემ კაცი, მისგან პატივ-ცემული, წმიდად და მართლად ცნობილი, გერეღ ჩაგდო საპყრობილესა და მერმე თავი მოჰკვეთა? ეს მოხდა, ძმანო ჩემნო, მისთვის, რომელ, საუბედუროდ, იროდი მეფეს ჰქონდა ხასიათი სუსტი, შერყეული, უღონო და დაუდგრო-მელი; იგი იცეკვოდა არა თავის ჭკუით და ნებით, არამედ სხვის შეგონებითა და შესმენითა. მას არ-ჰქონდა ცნობილი სიმტკიცე ხასიათისა, რომ აღესრულებინა თავისი სუბილი და ჰაზრი, და ყურადღებამ არ ეთხოვებინა ბოროტთა კაცთა შესმენისათვის. თუცა მან იცოდა, რომ იოანე იყო კაცი წმიდა და მართალი, და პატივს-სცემდა მას; გარნა, რადგანაც ბოროტ-მა იროდიამ, უცნაონო და უსჯულო ცოლმამ მისმა, რომელსა სძულდა იოანე და რომელი ეძიებდა მარადის მისსა სიკვდილსა, შესძინა იგი და გამოითხოვა თავი მისი; სუსტმა და უხასიათო იროდი მეფემ დაიჯერა მისი თხოვნა და უბრძანა მებრძოლსა თავისსა მოკვეთა თავისა იოანე წინამორბედსა.

ჰა, ძმანო, რა დიდი უბედურებაა, როდესაც კაცი არის მოკლებული ხასიათის სიმტკიცესა; რა საცოდავი და საბრალეო არის ის კაცი, რომელსა აქვს ხასიათი დაუდგრომელი, უღონო. მსრფელი კაცი, თუ გინდ მას ჰქონდეს დიდი ჭკუა და განათლება, ამასთანავე გულისკაცსა ჰქონდეს კეთილი და სძულდეს ყოველი უმართლო და ბოროტი საქმე, ვერასოდეს ვერ აღასრულებს ვერცა ერთსა კეთილსა საქმესა; იგი უთუოდ შთავარდება ხელთა შინა ერთისა რომლისავე ბოროტისა კაცისასა, რომელსა აქვს იმაზე უმტკიცესი ხასიათი, და შეიქმნება მისი სათამაშო. იროდი იყო მეფე, მასხადამე მას არავისი არ ეშინოდა და მისი წინააღმდეგობა არავისი არ შეეძლო. იოანე ნათლის-მცემელი მას პატივში ჰყავდა, გარნა როდესაც მხაკვარმა ბოროტმა იროდიამ მოინდომა, ადვილად მიდგროვა იგი საშინელისა საქმესადმი და მოჰკვეთინა თავი იოანესს მისთვის, რომ იროდის ჰქონდა სუსტი ხასიათი.

ჰა, ძმანო, პირველი და დიდი სწავლა, რომელსა გვაძლევს დღეს წაკითხულის სახარებისაგან მოთხრობამ! ჰოველსა კაცსა, დიდსა და მცირესა, მდიდრსა, და ღარიბსა, უკეთეს ჰსურს, რომ იგი იყოს კაცი, ადამიანი და არა პირუტყვი, თავის თავის და ქვეყნის სასარგებლოდ უნდა ჰქონდეს სიმტკიცე

და სიმაგრე ხასიათისა, ესე იგი, იქცეოდეს თავის სინდისითა და ჭკუით და არა სხვის შეგონებით. ძაკი, მოკლებული ხასიათის სიმტიცესა, ვერ მიიყვანს ზოლომდე ვერცა ერთსა უმტკიცესსა საქმესა. ხოლო უმეტესად ყოველისა მტიციე ხასიათი არის საჭრაო ქრისტეანებათის თვისის სჯულის აღსრულებასა შინა. მრისტეს სჯულის აღსრულება მოითხოვს დიდსა სიმტიცესა. მრისტეანული ცხოვრება ამ ქვეყანაზე არის ერთი მხოლოდ დაუსრულებელი ბრძოლა და ჭიდაობა. ამ ბრძოლასა შინა გამარჯვებული იქმნება მხოლოდ ის, რომელსა აქვს მტიციე ხასიათი, ხოლო სუსტი და დაუდგრომელი ხასიათითა იქმნებიან ძლიერნი და დამარცხებულნი.

მეორედ, მიეკეთოთ ყურადღება მის ჴედა, რა მდგომარეობასა შინა იყო იროდი, როდესაც მან უბრძანა მოკვთა იოანეს თავისა. იგი იჯდა დიდსა სუფრასა ჴედა, გარემოცული მრავალთა თვისთა მოწვეულთა სტუმართაგან, და მიტაცებული სმისა და ჭამისაგან. ეს უტყველია, როდესაც მან უბრძანა ესრედი საშინელი საქმე, იგი იყო დამამბეული ღვინის სმითა. ბლწმა იროდია დედა-კაცმა კარგად იცოდა მისი ხასიათი და გამოარჩია მარჯვე დრო, როდესაც მეფე ყო დამამბეული ღვინითა და მაშინ მოითხოვა მოკვლა იოანესი. მაშა აღაძე, ვიწავით აქეთგან, რა დიდი ცოდვა არის უხოპო ჭამა და მეტადრე სმა. საუბუროდ, ჩვენს ქვეყანაშიც ერთი წელიწადი ისე არ გავა, რომ სადმე ერთი უბედურება არ მოახდინონ კაცთა, ღვინით დამამბეულთა, ზოგან ღვინით მივოლნი კაცი წაქეზებუნი და დაჭრანი ერთმანეთსა, ზოგან კდეც მოკვლენ. საკვირელოც არ არის! მზაული კაცც ზოგჯერ თუ ვერ გაუმარტება თავის ცუდს ხასიათს და წარტაცებული იქმნება თვისითა გულ-ფიცხელობითა და ავ-წყობთა, კაცი, რომლისა ჭკუა და სინდისი დაბნელებული არის ღვინითა, როგორღა შეჭძლებს წინააღმდეგობას განსაცუდელსა.

ბოლოს, ამაზედაც მიეკეთოთ ყურადღება: იროდი მევეც ფიცით აღუიქა ბილწსა დედაკაცსა,

მროკველსა მიცემად მისდა ყოველისა, რაიცა მან ითხოვოს, და როდესაც მან შეგონებითა დედისა თვისისთანა ითხოვა თავი იოანე ნათლისმცემლისა, მაშინ შესწუხდა იგი; მაგრამ აღარ უნდოდა დარღვევა ფიცისა თვისისა და უბრძანა მოკვთა იოანეს თავისა. აქედგან ვისწავით, ძმანო, რა ცუდი არის აღვილად და სიჩქარით ფიცის თქმა. ზოგიერთი კაცი ავილად და განუზრახველად დიდი ფიცით დააწმუნებს ზოგჯერ და აღთქმასა მისცემს მოყვასსა, გარნა ბოლოს ძიულებული იქმნება ანუ დარღვევად ფიცისა, ანუ აღსრულებად რომლისამე ბოროტისა საქმისა. მრავალ გზის მომხდარა სოფლებში, რომ ყოველთა გლეხთა და აზნაურთა ხატზე შეუფიცნიათ ერთმანერთისათვის, არა თუ რომელსამე სასარგებლო კეთილს საქმეში, არამედ ცოდვილის და წინააღმდეგის საქმისათვის, მაგალითებრ: ამა და ამ კაცს ერთად უჩივლოთ და უმტეროთ; თუ ვინმე ჭიოხსა, რათ უჩივით ამ კაცს, რას გრჩით, დანაშაული რით არისო, უპასუხებენ: რაჭქნათ, შეფიცებულნი ვართ, უნდა ეუჩიოდეთო. სწორედ ამ სახით მოუვიდა იროდი მეფეს. წინააღმდეგ დაუფიცა იროდიას აღსრულება მისის თხოვნისა; მერმე კი მიხვდა, რა ცუდად მოიქცა, მაგრამ უსაფუძელო სირცხვილით უარი აღარ სთქვა. არ უნდა დავფიცო ასე ჩქარებულად და უსაფუძელოდ, გარნა რადგანაც მოუვიდა ესრედი უგუნურება, უმჯობესი იყო დაევიწყა თვისი უგუნური ფიცი და არ შთავარდნილიყო ესრედსა საშინელსა ცოდვასა შინა.

და ესე სამი სასარგებლო სწავლა გამოვიყენეთ დღევანდელი სახარებითგან. პირველად ის, რომ ყოველს კაცს უნდა ჰქონდეს მტიციე და მაგარი ხასიათი; მეორედ, უნდა ვრიდებოდეს უხოპოსა ჭამასა და სმას; მესამედ, არაოდეს არ უნდა დაიფიცოს უსაფუძელოდ და განუსჯელოდ.—ამინ.

ს ა ი ს ტ რ ი ო მ მ ა ს ა ლ ა .

ბ უ ჯ რ ე ბ ი

ბ ა ჯ გ ა ნ ტ ო ს ა .

(გ ა გ რ ე ლ ა *) .

ამას გარეთ ბატონმან ლადიანმან ბატონის ლიპარტიანის სულისათვის ხუთი კუპალი კაცი, ზოგი აქვე და ზოგი სხვაგან ხატსა შესწირა და მე მამოძა და მე შემომამატებია და ჰყარდიდელს აუაქაძისა: განცა საკრფო მამულები მიშოენია და შემოპატებია. იმ ადგილის ძეგლის ლიპარტიანებისგანცა ქონდა ხატსა შეწირული კაცები და აწ ჩვენ კარება—სასახლე გაგიკეთებია. ამას გარეთ ნაგეზაურს ორი კუპალი კაცი იყო მარტო ბეგარა ჩვენი იყო და სხვა სამსახური ლიპარტიანისა ედება. შევებევწეთ ძახელსა ბატონსა ლიპარტიანს და ეს კაცებიც სრულიად მკვიდრად დაძაბება და ახლა ეს მე შემომატებია.

ამას გარეთ ეს ორი კუპალი კაცი საქანონად შილაძესა ლომკაცსა დავადებინეთ და შევაწირვინეთ. მრთი კუპალი კაცი რეენაოზს შალაძის შვილსა დავადებინეთ ოფისკუსს და შევაწირვინეთ. ამას გარეთ მათხუჯს სასახლე გამიკეთებია და შემეჩიკა საქდროთა, ტახტოთა, დარბაზითა და შეფაახლოთა, საწოლის სახლოთა და ჰიშქრითა და მისის ჯიხტრითა. სალოზი არ იყო და ახლა სალოზი მე გამიკეთებია და მეთევნეც გამირიგებია. ამას გარეთ ჯაქოუბანს სასახლე არ იყო და სასახლე მე ამიშენებია დარბაზითა, ჯახტოთა, მარნითა, ბეღლითა და სხვა სახლებითა და ჰიშქრითა. ადგილები მიშოენია, მეთევწერი გამიჩენია და არიან... 1)

ბეგრის ნუსხაშია სწერია. ამას გარეთ სოფელი ბეგუთს მეგვსა მორარგის ესთხოვე... და სამი კუპალი კაცი მან მიზოძა... ამას გარეთ ნავენაბეკის დალი სახლი ამიშენებია სასახლე ამიშენებია.

(აქ ხუთი სტრიქონი სრულიად აღარ სიანს, ისეა გადასული მელანი. ადგილ-ადგილ გარჩევა წვალებით სიტყვები: «მქონდა», «შემეწირავს») და

*) ის. «მწეპსია» № 13, 1891 წ.

1) მელანი გადასულია.

ს ა ი ს ტ რ ი ო მ მ ა ს ა ლ ა

სხვა, მაგრამ აზრის აღდგენა შეუძლებელია... მარტოსე და ლდალ სამწუხაროა, რადგან აქაც, როგორც ამას წინ ჩამოთვლილი უნდა ყოფილიყო, რა შეუმატებია და რა გაუკეთებია).

ამას გარეთ ბურიას ოცხანას კუპალი კაცი შეესწირე. სასახლე არ იყო და შევებევწეთ ბატონს მამია ბურეელს და დიდის ქრთამით მომპქრთამა საყდრით, სახლებით, მოსახლეებით, სათიფითა, საყენითა... და მისის ყოვლისტრითა. (ბოლოში ათი სტრიქონი სრულიად ამოშლილია).

პირველ გვერდზედ მოწერილია ერთს მხრივ შემდეგი: ჩვენ ძირისტეს მიერ კუთხხეეთა კუთხხეულმან ჩოდლოსა და აფხაზეთისა კათოლიკოზმან ლორთქიფანიძემ ბატონმან შრიგოლ კვლად გვადრეთ და შემოგწირეთ თქვენ საშინელსა ცათა მამაძესა ბიქვენტის ლეთისმშობელსა ერთი კუპალი კაცი ნარმანიამ ბარეაბიხო და მისი ძმამ ასრე რომე შუაპუ შარვაშიძის იყო და ჩვენ ვიშოვნეთ, დავასახლეთ და შემოგწირეთ მათის ცოდშვილთა სახსრად და საოხად სულისა ჩვენისათა. ბეგრას და სამსახურს გარეთ სამი ლალაკი 1) სანთელს ბიქვენტის ლეთისმშობელს მართმევედეს, ყოველს წვლიწადს ენცა მის ტომმან კაცმან გამოგწიროს მას რისხავს თავად ლვრთი მამა, ძე, სულიწმიდა და ბიქვენტისა ლეთის მშობელი. ნუცა იქნების სხნა და გამოხსნა სულისა მისისა აწდა უკუნისამდე. ამინ.

მეორე თავახზედ ცუთხულობთ შემდეგ მინაწერს სიტყვებს:

აგრეთვე გვადრეთ და შემოგწირეთ თქვენ საშინელსა და ცათა მობაძეს ბიქვენტისა ლეთისმშობელსა ჩვენ კათოლიკოზმან ნესეაძემ ლავით 2) თქელათს ბრიგოლია მე...ლი 3) შვილი ხონონაო მისის ცოდშვილითა სხვის შვილითა, სახლკართა ჭურმარნითა, მამულითა, ტყითა, ველითა, საყენითა გასავლითა და გამოსავლითა, საქმბრთა და უძებრითა ლღეს რისიც მქონდებელი იყოს მისის სამართლიანის საქმითა და მისის ეკლესიის სასაფლაოთი ასრე რომე შირან მხეიძემ ბიქვენტისა ტყეები დაყიდა

1) «ლალაკი» მეგრულად წონაა, დაახლოვებით ერთი გიგანაჰა. ხანგ ჩემი «ხედწარწერათა გარჩევა» გვ. 57. პოსისეს სვე შეგვედრია ლაღაროიანი სთარგმნის «CACTO»-ის შედგომა.

2) იქნება დათ.

3) ორი ასო წაშლილია.

ოთხი და იმას გარდა სახლებით გამოავარჯიშეთ და სხვა ნიშნით გაქეთ. აწე ვინცა და რომელმანც ძემან კაცისამან ანუ ღადიანმან, ანუ თავადმან, ანუ ახნაურმან, ანუ სხვამან ამისდა შლად და ძკე-ვის და გმობას ხელყოს, მისამც რისხავს თავად ღმერთი მამამ, ძე და სულიწმიდაც. წყევულ და კრულ და შტეწენებულებიც არის მისი სული და ხორცი და აქა და მას საუკუნოსა. ნუმცა იქნების ხსნა და გამოხსნა მას აწად უკუნიადმე ამინ.

მესამე მიწერილი ადგილი ასე იკითხება:

აგრეთვე ეკადრეთ და შემოაგწირეთ თქვენ სა-შინელსა ბიჭვინტისა ღეთისშობელსა ჩვენ კათო-ლიკოვხან ნეესაძემ ღავით ხარაშედა ქრისტეშია და მისი ძმისწული ხოსია მათის ცოლშვილითა, საბო-კართა, ჭურმარნითა, მამულითა, ტუითა, ევლითა, გსავლით და გამოსავლითა, საძებრითა და უძებრითა და მისის ეკლესიის კართა, ასე რომე კეპუნა, ჩაუემ ჩენნი წულისკარი მოგვპარა, გამოეჩინეთ და გადა-სახადშიდ გამოვართეთ ბატონის ღადიან-მურგიელის ნება ღართულობით. აწე ვინცა და რამანცა ძემან კაცისამან ანუ ღადიან, ანუ მწირემან, ანუ ღადიან-მურგიელმან ამისნი შლად და ქტეად ხელყოს მისა-ცა რისხავს თავად ღმერთი და მისნი წმიდანი ზეცისანი და ქვეყნისანი, ხორციელნი და უხორცილნი.

მეოთხე მიწერილი ეკუთვნის მეფე სვიმონს:

ზკადრეთ და შემოაგწირეთ შენ საშინელსა ბი-ჭვინტისა ღეთისშობელსა ჩვენ მეფეთ მეფემან სვიმონ ჩხარს ოქონის საყდარი, მისის ვარემო ადვილებით ჩენის სულის საოხად.

მეხუთე მიწერილი შემდეგია:

აგრეთვე ეკადრეთ და შემოაგწირეთ ჩვენ ლიპარტიმან ბოორგი და ძემან ჩენმან შამაყ და თანა მეცხედრემან ჩენმან ღადიანის ქალმან ბატონმა ანა (ანნა) თქვენ საშინელსა ბიჭვინტისა ღეთისშობელსა სასახ-ლ ნავგაზაო რვის კუამლისა კაცითა სხსრად და საოხად სულისა ჩენისა. ამინ.

1) იწერება «გაყა». «გაყე დაღიანი» იკითხება გუჯარში 1661 წ. (დერკ. გუჯ. 146) აგრეთვე 1657, 1658 და 1659 წწ. (i. bid., გვ. 145).

მეექვსე მიწერილი ფრიად მოკლეა:
ნამაშვეს ოთხი კომლი კაცო შოლადენი.

მერვე მიწერილი:
მქესი კუამლი კაცი და ერთი სასახლე ზალ ღელდისა (ღელდისა?) შეწვირეთ ბიჭვინტისა ღეთის-მშობელსა ბოლოგანს.

მეცხრე მიწერილი წერილი ასოვებით კარგად შენახულია:

ოლოლი სასახლე ორმოცის კუამლის კაცითა და ხაუტელი სასახლე ორმოცის კუამლის კაცითა მათის შესავლით და გამოსავლით და სათეწათით.

მეათე მიწერილი:
შნდა მოიტანოს აშურლამ მახარობელმან დეკა-ნოზის კაცმან ერთი ჩარეკი საქველი საღიღმარხოთ, ხატის მიწა აქეს, შიგნით ეზოშიდ. 1)

მეთორმეტე მიწერილი ვრცელია:

ჩვენ შრისტეს მიერ კურთხევით კურთხეულმან ჩრდილოსა და აუხახეთისა კათოლიკოვხან პატრონ-მან ღავით შემოაგწირეთ თქვენ საშინელსა ბიჭვინტისა ღეთისმშობელსა ოცხანის გლეხი სხვედაძე შიორგი და მისი ძმად მამინა და სახნია მათის ცოლშვილითა მისის სამოსახოთა დღეს რის მქონებელიც იყოს, მისის სამართლიანის საქითა ასრე რომე სხვედაძეს ჩენნი დახსნილი მერქეფე სეხნია ძალანდაძე შემო-ბკედა და სისხლშიდ ბეყან ბერიძეს ჩვენ გამოვართეთ და ჩვენ ბიჭვინტისა ღეთისმშობელსა შეწვირეთ. აწე ვინცა და რამანცა ძემან კაცისამან ანუ შურგიელმან, ანუ ღადიანმან ან ღადიან, ან მცირემან ეს ჩენგან შეწვირული შლად და გამოხმად ხელყოს, ისიმც შე-იშლება რჯულის ქრისტიანობისაგან, ნუმცა იხსნის წირვა და ლოცვა, წყევულ კრულ და შტეწენებულებიც იქმნების მისი სული და ხორცი კოლითა და შვილითა რაც ამ დეთარშიდ წყველა და შტეწენება ეწეროს მის თავსა და მის ცოლსა და შვილზედაძე ადესრუ-ლების აწად უკუნისამდე. ამინ.

1) შწირად ტნდებით ფორმას «შიდ» «შიი»-ს მატიარად (იგზოშიდ» და არა ეზოში). ეს პროვინციალიზმია.

მეთორმეტე მინაწერი მხედრული ასაგებით:

აგრეთვე გკარტო და შემოგწირით თქვენ სა-
შინელსა და ცათა მამბაძესა ბიჭინტის ლეთის-
მშობელსა ჩენ კათოლიკოზმან ნემსაძემ წავით
ხორგას ერთი კუამლი კაცი აზნაურის შვილი ბერუა
მორღბე ორის მისის გლებებით. მეორე კუამლი
დასტურაი თამიხილი, მესამე კუამლი დასტურაი
ბაბუა. მეოთხე კუამლი დასტურაი ძაჩაღია. მესუთე
კუამლი ხოჩილაუა (?) ბაბაკაა, მეექვსე კუამლი
ხახაუა ხუხუა. მეშვიდე კუამლი ხახაუა ხეხეალი.
მერვე კუამლი ხოჭილაუა ხეჩა. მეცხრე კუამლი
სხილონია ჯეზიბილეი მათის ცოლშვილითა, სახლ-
კართა ჭურბელელ-მარანითა, ეკლესიის კართა,
სასაულაოთი. აღეს რისიკ მქონებელი იყუნენ მისის
ყოველისფრითა. შეიწირე შენ საშინელო ბიჭინტისა
ღეთისმშობელთა და ნაკვალვი გვაგე მადლი ნაშენი
დღესა მას დიდსა განკითხვისასა.

მეცამეტე მინაწერი. ისევე, როგორც მომეტეტე-
ლი ნაწილი და თვით გუჯარი ხუცური ხელით:

მას შენ ცათა უერკელესო ყოვლად წმიდაო და
ყოვლად საკვირველო, რომელმან მპყრობელი ცისა
და ქვეყნისა იტყროთე მკლავითა ზედა და მზრდელსა
ყოველთასა ძუძუთა ზრდიდი. საკვირველ არს შობა
შენი და უსაკვირველესი ქალწულად დადგრომა შენი
და გამოუთარგმნელ საიდუმლო შობისა შენისა, ყუფი-
ლო უზრუნველებისა, ქალწულთა სანატრელო, წმიდაო
ახლო პირმეტყველსა ცისა ცათასა უპაღლესო, ყო-
ველთა ტომთა ღაღო დიდებულო შენ ჩენ ცოდვითა
ხსნისა მოსალოდებელო სასოებო, ბიჭინტისა
ღეთისმშობელთა გვედრებით ჩენ უღირსნი და
უხმარნი მონანი შენნი ცვაფარეთა მინდობილნი
მეფე ზიორგი ქე ბაგრატის და თანამეცხედრე ჩენი
დღოდალი პატრონი აბაშიძის ასულთა თამარ შე-
მოგწირითი მონათს გლესი ერთი რუხაძე ბიჭელა და
მუგუტე იმათის ცოლშვილით, სახლ-კართა, ჭურ-
მარანთა ტყითა, ველითა. ეცნახითა, სათიბითა, წყლი-
თა, საწისქვილითა, მისის სამართლიანის სულისას
ჩენის ცოდვილისა საოხად ამ სოფლის წარსამართბ-
ლად აწე ვინცა და რამანცა ძემან კაცისამან, ანუ
მეფემან, ან დედოფალმან, ანუ დიდმან, ანუ მკირე-
მან მოშლად ხელყოფად იკადროს ანუ სხვისამან
კცმან ძალად და უსამართლოდ გარდაევიდოს მასამცა

რისხავს შობა და განხორციელება მისა მშენისა, რუცა
ამა სოფლისა ძენი აღზრდებიან და ძირითურთ
აღიფხვრებიან, სულთი და ხორციით იმიერ და ამიერა
სოლომისებრა დაიხმობიან.

მეორე გვერდზედ შემდეგი მხედრული მინაწერი
ეკუთვნის კათოლიკოზს ბრიგოლს:

ჩენე აუხახეთისა კათოლიკოზმან ბატონმა
ბრიგოლ ესე წიგნი დავდეგო და განეახლეთ ასრ
რომე მოპალა სალდა შაისოშვილი წავითს ძათო-
ლიკოზს ემოვნა და ხატისთვის შეეწირა. მერე ახლა
ჩენე გავგაიხსენებია და ჩენე ქაბისთვის შეეწირიან
მოპალა სულ და შაისიშვილი რისიკ მქონებელი
იყოს ყოველისფრითა, და ვინც გამოსწიროს რისხავს
ბიჭინტისა ღეთისმშობელი.

ძილვე მხედრული ხელით მინაწერი:

ქეალად შემოგწირით შენ ცათა მომბაძეო ბიჭ-
ინტისა ღეთისმშობელო, ჩენე ცვაფარეთა შენთა
მონდობილმან და განძლიერებულმან და კეალად
განძლიერებისა მოპლოდნელმან მეფემ ზიორგიმ
ძემან ბაგრატისამან და თანა მეცხედრემან ჩენემან
ასულმან აბაშიძისამან დედოფალთ დედოფალთ
ბატონმან თამარ შემოგწირით ერთი გლესი მარდა-
სანიძე ზოსია ჩხარს ცოლშვილითა და მისისწულითა,
სახლკართა, ჭურამულითა, ტყითა, ველითა, ეკლეს-
იის კართა, უძებარ-საძებართა, მისის ყოველის-
ფრითა შეიწირე კნინი ესე შესაწირავე სასოებაო
ჩენო, ბიჭინტისა ღეთისმშობელო, ჩენედა სადღე-
გრძელოდ და სულთასა სახსრად და საოხად აწე ვინცა
და რამანცა ძემან კაცისამან მეფემან, ანუ დედო-
ფალმან, დიდებულმან ან აზნაურმან ეს ჩენეან
შემოწირული შენ გამოგწიროს, შენ და ძენი შენი
გაუღრისხდი და ჩენის ცოდვის ნუქარაბადამცა. ის
განიკითხავს დღესა მას დიდსა განკითხვისასა. ამინ. 1)

შენაშენს: ეს შესანიშნავი გუჯარი დაწერილია
ტყაუზედ, რომლის სიგრძე ორი მეტრი და ოცდაორი
სანტიმეტრია, სიგანე 18 სანტიმეტრე. ხუთი ცალ-

1) თითო ოროლო სიუჯვა სესტად სჩანს კიდევ აქა-იქა,
მაგრამ მათი გარჩევა შეუძლებელია, რადგან მელანი სრულე-
ბით გადასულა.

ცალკე ფურცელი ერთად არის გადაკერილი თეთრი ძაფით. **თ**-ებში ამ გუჯარს უძვეეს ქალაქად, რათა გახვეული გუჯარი მტკიცედ შეინახოს. დაწერილია წერილი ხელსუფალი ასოებით, შავი მელანით, ალაგ-ალაგ სინგურით არის გამოყენებული ასოები და მთელი სიტყვები (**киноварь**), გვერდებზე მინაწერი მომეტებული ნაწილი იგივე ხელსუფალი ასოებისანი არიან, თუმცა გვხვდება მხედრული ასოებითაც. **ა**-ოები, **ს**-ცა მელანი შენახულა სწორედ არის გამოყენებული, მხოლოდ **ბ** და **შ**, რომელნიც მეტად წააგვიანან ხელსუფალი ანბანში და ძველს ხელთნაწერებში ხშირად ერევიან, აქაც არ არიან გარკვევით განსხვავებული, წინააღმდეგ **შ** იწერება ისე როგორც **ბ**. სხვაფერე პალეოგრაფიულას მხრივ ეს ხელნაწერი არ არის შესანიშნავი.

რაც შეეხება მის შინაარსს, მკითხველი უკვე დარწმუნდებოდა, რა მდარსის ცნობებს იძლევა იგი ჩვენი ისტორიას შესასწავლად. იგი ერთის თავს ადგილით აქვს მასთანვე მეფის კანონებს, მეტადრე იმ განყოფილებას, რომელიც შეეხება ეკლესიას და მის კრებულს. იგი აქვს ჩვენს კანონმდებლობას იმ გვარად, როგორც *уставъ Владимира св. о перковныхъ людяхъ* «Русская правда»-ს. ეს გუჯარი ცხადად გვიჩვენებს როგორ უყურებდა ჩვენი მმართველობა საეკლესიო წესწესობებს. მითაის სიტყვით იგი განძია ჩვენის საისტორიო ლიტერატურისთვის.

ჩვენა ვიცით საქათლიკოზო კანონები, რომელნიც მასთანვე მიეფე ჩაურთო თავის «რჯულის წიგნში». ბე მოხსენებულნი არიან თითქმის სუყველა ის პირნი, რომელთაც შეუდგენიათ ცნობილი საეკლესიო კანონები. მათი შეხედვით შეძლება იფურთო, რომ ამ გუჯარში გამოჩენებულია კათალიკოზთა დაღვინება მასთანვეს წიგნში მოქცეულნი. მაგრამ ათ კი დააკვირდებით მის შინაარსს ადვილად მიხედვით, რომ ეს გუჯარი სულ სხვა მხარეს შეეხება ჩვენი რჯულებულებისას. იგი უფრო რცეკლა და მოკალწნიშნოვანი, ვიდრე დაბეჭდილი კანონები კათალიკოზთა, «ქართლის ქაღურება» მოკვითხრობს ამ კანონების შედგენის ისტორიას:

ზიორგი მე-III მიფლობაში (ზიორგი იყო მბა როსტომისა. 1605—1639) შესდგა სამუდელიო კრება. «ქაღებთა ამათ შინა, ამბობს მიმატიანე, ეითარცა ეთხილაეთ იქმნა განტყეება ცალთა, კლევა ქატა და იღუმალ ტყეის-ყაღა და უჯერანი სჯულსა-

ხედ მრავალნი იმერეთსა შინა. ამისათვის შეკრებენ ქართლისა კათალიკოზნი მალაქია, აფხაზთა კათალიკოზნი ედომონ და ყოველნი ეპისკოპოსნი იმერთ-მღიშისანი, ხოლო ეპისკოპოსნი ესენი იყენენ: ქუთათელი სვიმონ, გენათელი ანტონი, მკონდიდელი, ბედიელი, მოკველი, დრანელი შილოპე, საგარელი პოშან, ხონელი ზაქარია, ნიკორწმინდელი იაკობ, ჩაისელი სირილე! ამათ განაჩინეს მოქმელთა მათთვის ჯეროვანი შერისხენი, დაწერნეს და შეაჩვენეს მოქმედნი მისნი, ეითარცა გვაუწყებს აღწერილი მათი. ¹⁾

იგივე კათალიკოზნი მალაქია და მედმონ იღებდნენ მონაწილეობას კრებაზე და ამტკიცებენ ჩვენს გუჯარს თავიანთი ხელიწერით. მარდა ამ რიი ცნობალი პირისა იხსენიებიან კათალიკოზნი მეთიმი ²⁾. მალაქია, მაქსიმე, ზაქარია და სვიმონ და დავით. ზაქარია და სვიმონს ეაცობეთ ზემო ამონაწერიდამაც «ქართლ. ცხოვრებდამ». დავით კათალიკოზი აფხაზეთის გვარად ნემსაძე, მაქსიმე იმერეთის კათოლიკოზი, მალაქია (მურული კათალიკოზი) ცნობილნი არიან ისტორიაში. ³⁾ რადგან აქ მოხსენებულნი კათალიკოზნი სუყველა თანამედროენი არ იყენენ, ჩვენ ვფიქრობთ, რომ მათი ჭელმოწერილი ამტკიცება ერთ დროს არ ეკუთვნის. ეს შეიძლება ესთქათა, რომ ეს გუჯარი შესდგა და შესრულდა მე-XVI—XVII საუკუნეში. ზერ კიდევ ბოხსემ შეაშნა, რომ დაბეჭდილ აწ საქათლიკოზო კანონებში მოხსენებულნი პირნი სხვადასხვა დროს სცობრებდნენ (Bros. Hisf. d. I. Georgie II, 265, § 4). იგივე ითქმის ამ გუჯარზედაც.

მოხსენებული «მეფენიც» ეკუთვნიან ამავე დროს მე-XVII საუკ. მცნად და ძე მიხილ ლევან დლიანი უნდა იყენე მამია მესამე (+ 1532) და ლევან I (+ 1572), ძენი მისნი, აქ მოხსენებულნი ზიორგი მესამე (+ 1532) და მამია მეოთხე (+ 1590). მურიელი როსტომ (+ 1564) და ძემისი ზიორგი მეორე (+ 1600). ზიორგი მეფეთ-მეფე ძე ბაგრატიანა უნდა იყეს, ზიორგი მეორე, ძე ბაგრატი მესამე. პირველი ცალა მისი გარდაცელია 1561, თუმცა

¹⁾ ქართლ. ცხოვ. II, 196.
²⁾ გვარად საყვარელიძე. ნახე თვით გუჯარი.
³⁾ ამ მალაქიამ განაწავლა ქაიშის მონასტერი, მიწის მკოთხ დაზღურული-1618 წ. შემდეგ წელს იგი ამორჩეულ იქმნ. კათალიკოზად. Brossef. Voyage archéol. Bup. 29, 32, 34

საქართველო

სახელი ისტორიაში არ ვიცი. ეს გუჯარი ავებს ამ ნაკლს და გვაუწყებს, რომ პირველი მისი თანამედროვე იყო ასული აბაშიძის თამარ.

რამდენადაც ეს სამეფო პირნი ხრონოლოგიით უხლოდებიან, იმდენად ძათოლიკოზნი შორდებიან ერთმანეთს. საქმარისა აღენიშნათ, რომ მკესიმე სტოგერედა მეთერთმეტე საუკ. და მალაქია მეთექვსმეტე საუკ. (ნახე ძველ. რ.), ზრიგალი აუხაზეთის კათოლიკოსი მჭვიდმეტე საუკ. ეს გუჯარი უნდა იყოს თანდათანობით შედგენილი და შემდეგ გადაწერილი და შემდეგ გადაწერილი ერთის ხელით, როგორც ეხედავთ ახლა ამას. ც.ლ.ალ.ე შეწირულდებიან მეფეთა და ძათოლიკოზთა ბიქონტის ლეთისშობილს ეკლესიისთვის ერთად მოუტყუაო და შოგ ჩაერთავთ საეკლესიო დადგინება, რომლის დასაწყისი ეკუთვნის მეთექვსმეტე საუკ. შემდეგ კათოლიკოზებსაც იგი მიუღიათ და დაუტკიცებიათ. აქ მოხსენებული ზრიგოლ ლორთქიფანიძე დაჯდა კათოლიკოზად მედემონის შემდეგ სვიმონ მეუის დროს (ძისა ალექსანდრე მეოთხე) 1699—1701 წ.

ამ გუჯარის გარჩევა «მენიშენაში» არ შეიძლება, ამიტომ ჩვენ გვაქვს ახრად ცალკე წერილი უძღვანათ ამ საყუარდებო ნაშის.

მღვდელ-მთავართა; 2) გააერცელოს ქართველ სასულიერო წოდებაში და ხალხში სალიტერატურო სწავლა და ცოდნა საეკლესიო და საზოგადოებრივი ცხოვრების კიხებათა წესახებ; 3) გააერცელოს საქართველოს სამღვდლო და საერო წოდებაში სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივი კეთილ ზნეობისა და სარწმუნოებისა და 4) აუხსნას და განუმარტოს სამღვდლო და საეკლესიო მოსამსახურე პირთა ზოგიერთი სექცო კიხებები, რომელთა ცოდნა მიუცილებელ საქიროებას შეადგენს მათთვის მტკიცელ მათი მოვალეობის აღსრულებისათვის.

მიზანი და დანიშნულება რუსული გამოცემისა, ზემოხსენებულის პროგრამის აღსრულების გარდა, არის— 1) შეატყობინოს რუსეთის სასულიერო და საერო წოდებას უზინარსი შესანიშნავ და საინტერესო მწყესში დაბეჭდილ სტატიებისა; 2) გააცნოს რუსეთის სასულიერო და საერო წოდებას საქართველო, ეს დამარტებული კითხვ რუსეთის იმერისა და საქართველოს სასულიერო და საერო წოდება ქართული გამოცემის საშუალებით გააცნოს რუსეთის სასულიერო მწერლობას და ხალხის ცხოვრებას.

ფ ა ს ი გ ა ვ ე თ ი ს ა :

12 თეთი «მწყემსია» 5 მ. | 6 თეთი «მწყემსია» 3 მ.
— ,, ორივე გამოცემა 6 — ,, ორივე გამოცემა 4
— ,, რუსული ,, 3 მ. — ,, რუსული ,, 2 მ.

რედაქციას აქვს კანტორები: ქუთაისში ხანანაშვილების სახლებში და ვგირადაშა რედაქტორის საკუთარს სახლებში.

მაზეთზე ხელის-მოწერა შეიძლება როგორც ვგირადაშა, აგრეთვე ქუთაისშიაც.

ზარე მეცხოვრებთა ზეხეთის დაბარება შეუძლიათ ამ აღრისით: Въ Квирилы, въ редакцію газетъ «МЦКЕМСИ» и «ПАСТЫРЬ».

მიიღება ხელის-მოწერა 1891 წლისათვის ორ კვირულ ზამოცემათა ძართულს

„მწყემსია“

ღ

რუსულ «ПАСТЫРЬ»-ზედ

მიზანი და დანიშნულება ვაზეთისა: 1) შეატყობინოს სამღვდლო და საერო წოდებას ყველა განკარგულება და მოქმედება უმაღლესთა სასულიერო და საზოგადოებრივი მართებლობათა, კონსისტორიათა და